



กสิศาสตร์

การทดลองจัดการ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อ พ.ศ. 2461

ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น



หนังสือหรือวัสดุอ้างอิง สำหรับ
ใช้ในสำนัก หอสมุดกลางๆ เท่านั้น
ห้ามนำออกข้างนอกอาคาร

เลขทะเบียน **M 0149819**

วันลงทะเบียน **ค.อ. ก.ย. 2559**

เลขเรียกหนังสือ

320.9593

6217๓

2559



คู่มือ :
การทดลองจัดการ
องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น
เมื่อ พ.ศ. 2461

ศาสตราจารย์พิเศษ นริศ เศรษฐบุต

อภิธานพจนานุกรม

สถาบันพระปกเกล้า

คู่มือ : การทดลองจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
เมื่อ พ.ศ. 2461

ศาสตราจารย์พิเศษพนิตี เศรษฐบุตร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พนิตี เศรษฐบุตร.

คู่มือ : การทดลองจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อ พ.ศ. 2461.- พิมพ์ครั้งที่ 4.- กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2559.

58 หน้า.

1. ไทย-การเมืองและการปกครอง, 2453-2468. 2. คู่มือ. I. ชื่อเรื่อง. 320.9593

ISBN 978-974-449-894-6

รหัสสิ่งพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า ขลธ.59-01-1000.200

พิมพ์ครั้งที่ 4

มกราคม 2559

จำนวน 1,000 เล่ม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย กัทธ

ธีรพรรณ ไฉน

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2141-9600

โทรสาร 0-2143-6181

www.kpi.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท ฮารมดาเพรส จำกัด

86 ซอย 50/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทร 0-2883-0342-4 โทรสาร 0-2435-6960

E-mail: tmdinter@truemail.co.th, thanmada@hotmail.com



คำนำ

การเขียนเรื่อง "สุโขธานี" เป็นงานเขียนชิ้นเล็กๆ ที่ออกมาเผยแพร่ ก็เพราะต้องการเสนอเรื่องราวในอดีตที่มีการกล่าวถึงกันมา โดยอาจมองข้ามเอกสารเบื้องต้นประกอบ ฉะนั้นจึงนำเสนอให้ดูเอกสาร "ธรรมเนียมสัญลักษณ์ปกครองคณะนคราภิบาล พ.ศ. 2461" ด้วย โดยเอามาพิมพ์เป็นภาคผนวก

จากการดูเอกสารแล้วทำให้เชื่อว่า การตั้งสุโขธานี นั้นมีความสำคัญในการทดลองฝึกการปกครองท้องถิ่นในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่น่าสนใจ ดังที่ท่านจะอ่านพิจารณาได้

นวนิธิ เศรษฐบุคา
ธันวาคม พ.ศ. 2558



สารบัญ

- คู่มือ : "คู่มือ" ของกรมศิลปากร 3
- การทดลองจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
เมื่อ พ.ศ. 2461 33
- ภาคผนวก 33
- ภาคผนวกที่ 1 34
- ธรรมนูญลักษณะปกครอง คณะนคราภิบาล (คู่มือ)
พระพุทธศักราช 2461 34
- ภาคผนวกที่ 2 49
- พระราชกำหนดเพิ่มเติมและแก้ไขธรรมนูญลักษณะปกครอง
คณะนคราภิบาลคู่มือ พระพุทธศักราช 2461 49
- ภาคผนวกที่ 3 55
- พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชกำหนดเพิ่มเติมธรรมนูญ
ลักษณะปกครองนคราภิบาล พระพุทธศักราช 2461 55

คู่มือ :
การทดลองจัดการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เมื่อ พ.ศ. 2461



การทดลองปกครองท้องถิ่นครั้งนี้
เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
นั่นก็คือในรัชสมัยของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6
ของราชวงศ์จักรี เป็นการทดลองทำขึ้น
โดยพระองค์เอง และด้วยความรู้และประสบการณ์
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ที่เคยได้รับการศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ
ลักษณะบ้านเมืองที่พระองค์ได้เรียนรู้
และมีประสบการณ์ได้พบเห็น
คือบ้านเมืองที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย
แบบรัฐสภาที่มีกษัตริย์เป็นประมุข

คู่มือ : คู่มือ

การทดลองจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
เมื่อ พ.ศ. 2461

การทดลองเรื่องการปกครอง "คู่มือ" เมื่อ พ.ศ. 2461 ได้มีการกล่าวกันมาก่อนหน้านี้แล้วเพราะถ้านับอายุกันก็ถือว่าจนครบ 90 ปีแล้ว ทั้งนี้ได้มีผู้มองว่าเป็นการฝึกประชาธิปไตยบ้างหรือเป็นการสร้างเมืองตุ๊กตาเป็นการย่อส่วนบ้านเมืองขึ้นมาสมมุติลักษณะเมืองในฝันบ้าง

โดยจะพิจารณาจาก "ธรรมนูญลักษณะปกครองคณะนคราภิบาล (คู่มือ) พระพุทธศักราช 2461" ที่ประกาศใช้ ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2461 และคำบอกเล่าในกาการค้าเนกาหรือกิจการของเมืองสมมุติคู่มือคู่มือแล้ว "คู่มือ" สมัยนั้นน่าจะเป็นการทดลองการปกครองท้องถิ่นในเมืองไทย